

Torstai 31. toukokuuta 2001

4. Nizzan sopimus ja Euroopan unionin tulevaisuus

A5-0168/2001

Euroopan parlamentin päätöslauselma Nizzan sopimuksesta ja Euroopan unionin tulevaisuudesta (2001/2022(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Nizzassa 26. helmikuuta 2001 allekirjoitetun sopimuksen,
 - ottaa huomioon 19. marraskuuta 1997 antamansa päätöslauselman Amsterdamin sopimuksesta⁽¹⁾, 18. marraskuuta 1999 antamansa päätöslauselman perustamissopimusten uudistuksen ja seuraavan hallitustenvälisen konferenssin valmistelusta⁽²⁾, 3. helmikuuta 2000 antamansa päätöslauselman hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumisesta⁽³⁾, 13. huhtikuuta 2000 antamansa päätöslauselman, johon sisältyvät parlamentin ehdotukset hallitustenväliselle konferenssille⁽⁴⁾, 25. lokakuuta 2000 antamansa päätöslauselmat perussopimusten muuttamisesta perustuslain muotoon⁽⁵⁾ ja tiiviimmistä yhteistyöstä⁽⁶⁾,
 - ottaa huomioon Tampereen, Helsingin, Feiran ja Nizzan Eurooppa-neuvostojen päätelmät,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 163 artiklan,
 - ottaa huomioon perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnan mietinnön sekä ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunnan, budjetti-valiokunnan, kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan, teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavalioikunnan, työllisyys- ja sosiaalivaliokunnan, maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan, kalatalousvaliokunnan, kulttuuri-, nuoriso-, koulutus-, tiedonvälitys- ja urheiluvaliokunnan, naisten oikeuksien ja tasa-arvoasioiden valiokunnan ja vetoamusvaliokunnan lausunnot (A5-0168/2001),
- A. ottaa huomioon, että Nizzassa 11. joulukuuta 2000 päättynyt hallitustenvälinen konferenssi oli saanut tehtäväksi tehdä tarvittavat uudistukset perussopimukseen ja ratkaista tyydyttävällä tavalla Amsterdamin avoimeksi jääneet kysymykset unionin valmistamiseksi laajentumiseen,
- B. ottaa huomioon, että se on toistuvasti pyytänyt toteuttamaan riittävän perusteellisen perussopimusten kokonaisuudistuksen, jotta voidaan vastata kahteen pakottavaan tarpeeseen: toimielinten demokratisointiin ja niiden tehokkuuden parantamiseen laajentumista silmällä pitäen,
- C. ottaa huomioon, että onnistuminen laajentumisessa, joka lisää kansallisten intressien erilaisuutta, edellyttää tehokkaita toimielimiä ja päätöksentekomekanismeja, joilla voidaan välttää Euroopan integraation halvaantuminen,
- D. ottaa huomioon, että parlamentilla on valta antaa puoltava lausunto liittymissopimuksista,
- E. ottaa huomioon, että rahaliiton toteutuminen tekee sen vastapainona toimivan poliittisen unionin välttämättömäksi,
- F. katsoo, että Nizzan sopimuksella ei saatu päätökseen Maastrichtin sopimuksella aloitettua poliittisen unionin prosessia,
- G. ottaa huomioon sopimukseen liitetyn julistuksen N:o 23 Euroopan unionin tulevaisuudesta, jonka mukaan seuraava uudistus tehdään vuonna 2004; katsoo, että julistuksella mahdollistetaan uusi menetelmä perussopimusten uudistamiselle,

⁽¹⁾ EYVL C 371, 8.12.1997, s. 99.

⁽²⁾ EYVL C 189, 7.7.2000, s. 222.

⁽³⁾ EYVL C 309, 27.10.2000, s. 85.

⁽⁴⁾ EYVL C 40, 7.2.2001, s. 409.

⁽⁵⁾ Hyväksytyt tekstit, kohta 7.

⁽⁶⁾ Hyväksytyt tekstit, kohta 8.

Torstai 31. toukokuuta 2001

- H. ottaa huomioon hallitustenvälistä konferenssia edeltäneet puheenvuorot Euroopan unionin rakenteiden täydellisestä uudistamisesta, jotka olivat lähtölaukauksena pohdinnalle unionin tulevaisuudesta,
- I. ottaa huomioon jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltioiden parlamenttien kanssa Brysselissä 20. maaliskuuta 2001 pidetyn kuulemisen tulokset;
1. katsoo, että Nizzan sopimus poisti viimeisenkin muodollisen esteen laajentumiselta, ja korostaa, että Euroopan unionin laajentuminen on ratkaisevan tärkeää rauhaa ja edistystä merkitsevän Euroopan yhdenytymisen kannalta; on tietoinen Nizzan sopimuksessa joissakin kysymyksissä saavutetusta edistyksestä, mutta katsoo, että 27 tai useamman jäsenvaltion unioni tarvitsee perusteellisempia uudistuksia demokratian, tehokkuuden, avoimuuden, selkeyden ja hallittavuuden varmistamiseksi;
 2. pahoittelee syvästi, että Nizzan sopimuksella otettiin varovaisesti kantaa ja joissakin tapauksissa riittämättömällä tavalla hallitustenvälisen konferenssin jo itsessään vähäisen asialistan aiheisiin; toivoo, että Nizzan jälkeisessä prosessissa voitaisiin paikata Euroopan unionin toimintakyvyn ja demokratian puutteet ja aukot;
 3. korostaa, että parlamentti on aina esittänyt kaksi kriteeriä, jotka ovat toimielinuudistuksia käsittelevän hallitustenvälisen konferenssin onnistumisen edellytykset: laajentuneen unionin toimintakyvyn varmistaminen täydellisesti ja demokratiavajeen vähentäminen merkittävästi; toteaa, että Nizzassa ei saavutettu kumpaakaan näistä tavoitteista;
 4. pitää hallitustenvälisen konferenssin huonona puolena muun muassa sitä, että unionin sisäistä päätöksentekoa mutkistettiin ja hämärrettiin, että ei noudatettu periaatetta, jonka mukaan yhteispäätös-menettelyä pitäisi laajentaa kaikkiin määränemmistöpäätöksellä hyväksyttäviin lainsäädäntöasioihin, ja että perusoikeuskirjaa ei sisällytetty perussopimuksiin;
 5. katsoo, että Nizzan sopimuksen valmistelu ja neuvottelut osoittivat sen, mikä oli käynyt ilmi jo aikaisemmin Amsterdamin sopimuksen yhteydessä, että perussopimusten tarkistamisessa pelkkä hallitustenvälinen menetelmä on tullut tiensä päähän, minkä epäsuorasti tunnustivat myös hallitukset hyväksyessään (sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn) julistuksen N:o 23;
 6. vaatii, että uuden hallitustenvälisen konferenssin koollekutsuminen perustuu täysin uudenlaiseen ja avoimempaan prosessiin, johon Euroopan parlamentti, kansalliset parlamentit ja komissio voivat osallistua ja joka ottaa jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltioiden kansalliset mukaan julistuksen N:o 23 mukaisesti, ja että hallitustenvälisen konferenssi käynnistää uuden perustuslakiin johtavan prosessin;
 7. tunnustaa, että Nizzan sopimus päättää kierroksen, joka alkoi Maastrichtissa ja jatkui Amsterdamin, ja vaatii, että aloitetaan uusi perustuslakia hahmottava prosessi, joka huipentuu Euroopan unionin perustuslain hyväksymiseen;

Perusoikeudet

8. panee merkille hallitusten, kansallisten parlamenttien, Euroopan parlamentin ja komission edustajista muodostetun valmistelukunnan laatiman Euroopan unionin perusoikeuskirjan juhlallisen hyväksymisen Nizzan Eurooppa-neuvostossa; toistaa⁽¹⁾ sitoumuksensa noudattaa perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia, toteaa tyydytyksellä, että komissio ja yhteisöjen tuomioistuin ovat jo ilmaisseet tällaisen kannan, ja pyytää samaa sitoutumista muilta unionin toimielimiltä ja elimiltä;
9. toistaa vaatimuksensa, että perusoikeuskirja lisätään perussopimuksiin, jotta siitä tulee laillisesti velvoittava täysien oikeuksien takaamiseksi kaikille ihmisille, ja kehottaa unionin toimielimiä soveltamaan jo nykyisessä toiminnassaan perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia;
10. panee tyytyväisenä merkille, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklaan lisättiin ennaltaehkäisy- ja hälytysjärjestelmä, jolla lujitetaan Euroopan unionin sitoutumista demokratiaan, vapautteen, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon; on tyytyväinen, että sille myönnetyn aloiteoikeuden lisäksi myös sen hyväksyntä on välttämätön;

⁽¹⁾ Päätös, tehty 14. marraskuuta 2000, Euroopan unionin perusoikeuskirjasta (Hyväksytyt tekstit, kohta 3).

Torstai 31. toukokuuta 2001

Toimielinuudistus

11. toteaa, että uusi määräenemmistöäänestysjärjestelmä neuvostossa on tulos viidentoista jäsenvaltion vallanjakosopimuksesta, joka avaa muodollisesti portin laajentumiselle, mutta päätöksenteon tehokkuuden ja avoimuuden kannalta ei paranna lainkaan nykyjärjestelmää ja aiheuttaa vakavaa huolta sen toimivuudesta 27 jäsenvaltion unionissa;
12. pahoittelee, että neuvoston toiminnan avoimuuden parantamiseksi ei tehty mitään varsinkaan siltä osin, kun on kyse neuvoston toiminnasta lainsäätäjänä, ja kehottaa neuvostoa tässä ominaisuudessa kokoontumaan julkisesti;
13. arvioi, että komission kokoonpanoa koskeva sopimus on hyväksyttävissä, sillä sen avulla kokoonpanoa voidaan mukauttaa laajentumisprosessin vaatimuksiin;
14. panee tyytyväisenä merkille määräenemmistöpäätösten ulottamisen komission jäsenten nimeämiseen ja nimittämiseen ja myös sen puheenjohtajan vallan vahvistamisen, mikä korostaa komission ylikansallista ja riippumatonta luonnetta;
15. pahoittelee, että Euroopan parlamentin kokoonpano ei noudata selkeää ajatusta; ilmaisee hämmästyksensä päätöksestä ylittää Amsterdamissa sovittu 700 jäsenen enimmäismäärä, varoittaa vaaroista, joita parlamentin jäsenmäärän liiallinen kasvattaminen siirtymäkauden aikana voi aiheuttaa, ja pyytää neuvostoa ottamaan huomioon nämä vaarat vahvistaessaan laajentumisaikataulun;
16. vaatii korjaamaan liittymissopimusneuvotteluissa Unkarin ja Tšekin tasavallan edustajamäärän Euroopan parlamentissa samaksi (22) kuin Belgiassa ja Portugalissa (maiden asukasluku on lähes sama) ja käyttämään hyväksi jo tätä tilaisuutta lisätä päätöksentekomenettelyjen avoimuutta, tehokkuutta ja demokraattisuutta;
17. pitää valitettavana, että perustamissopimuksen pilarirakenne on säilytetty ja että varsinkin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalle on luotu tarpeetonta päällekkäisyyttä; vaatii, että ulkoasioista vastaavan komission jäsenenä ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan tehtävät yhdistetään komission varapuheenjohtajalle kuuluviksi tehtäviksi, joista tämä on erityisvastuussa neuvostolle;
18. panee merkille laajentumista koskevassa (sopimuksen päätösasiakirjaan liitettyssä) julistuksessa N:o 20 esitetyn väliaikaisen järjestelmän toimielinten mukauttamisesta asteittain liittymisten aikana ja huomauttaa seuraavansa tarkkaan tällaisia mukauttamisia ja ottavansa ne huomioon antaessaan ratkaisevan hyväksyntänsä liittymissopimuksista;
19. panee tyytyväisenä merkille sille EY:n perustamissopimuksen 230 artiklassa tunnustetun oikeuden esittää muiden toimielinten toiminnan laillisuuden valvontaa koskevia kanteita;
20. panee tyytyväisenä merkille Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rakenteeseen, toimintaan ja valtuuksiin tehdyt huomattavat uudistukset, joiden päämääränä on sujuvoittaa yhteisöoikeuden hallintoa, säilyttää sen yhtenäisyys ja näin lujittaa unionin oikeudellista toimintaa;
21. pahoittelee, että tuomioistuinten tuomarit nimetään jatkossakin jäsenvaltioiden yksimielisellä sopimuksella, sillä näin siitä tulee ainoa poikkeus käytäntöön, jonka mukaan neuvosto päättää nimeämisasiasta määräenemmistöllä ja josta tuli Nizzan sopimuksen myötä yleissääntö;
22. arvioi, että tilintarkastustuomioistuinta koskevat määräykset helpottavat sen tehtävien hoitamista ja pyytää tilintarkastustuomioistuimen presidenttiä perustamaan mahdollisimman nopeasti yhteyskomitean kansallisten tilintarkastuselinten puheenjohtajien kanssa (sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn julistuksen N:o 18 mukaisesti) yhteistyön parantamiseksi;
23. toistaa kantansa, jonka mukaan olisi nimitettävä Euroopan syyttäväviranomainen, jonka tehtävänä on unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunta;

Torstai 31. toukokuuta 2001

24. panee tyytyväisenä merkille talous- ja sosiaalikomiteaa koskevat määräykset, joilla vahvistetaan sen edustavuutta eri yhteiskuntasektoreilla ja alueiden komiteaa koskevat määräykset, joilla vahvistetaan sen jäsenten demokraattista legitimiyyttä;

25. on tyytyväinen, että perustamissopimukseen lisättiin oikeusperusta, jolla voidaan hyväksyä yhteispäätösmenettelyä soveltaen Euroopan tasolla toimivia poliittisia puolueita ja niiden rahoitusta koskevat säännöt;

26. tunnustaa, että siirtyminen yksimielisistä päätöksistä määränemmistöpäätöksiin Euroopan parlamentin jäsenten ohjesäännön hyväksymisessä merkitsee edistysaskelta, mutta pitää valitettavana, että samaa menettelyä ei ole ulotettu verotuskysymyksiin;

Päätöksenteko

27. panee myönteisenä merkille, että huolimatta siirtymisestä määränemmistöpäätöksiin 35 oikeusperustassa keskeisistä kysymyksistä päätetään edelleen yksimielisesti, mikä on tärkeä takuu demokratialle, koska siten mahdollistetaan läheisen siteen säilyminen kansallisiin demokratioihin;

28. huomauttaa tässä yhteydessä, että se on otettava demokraattisen vaikuttamisen ja valvonnan nimissä tiiviimmin mukaan kauppapolitiikan ja taloudellisten ulkosuhteiden hoitamiseen sekä suunnittelu- että neuvottelu- ja sopimuskentekovaiheessa; katsoo, että sen osallistuminen on välttämätöntä, koska kansallisilla parlamenteilla ei ole enää toimivaltaa EU:n kauppapolitiikassa;

29. toistaa, että määränemmistöpäätösten lisääminen yhdessä yhteispäätösmenettelyn kanssa on menestyksen avain todelliselle toimielinten väliselle tasapainolle ja laajentumiselle, ja näin ollen katsoo, että Nizzan sopimuksen tuomat muutokset ovat täysin riittämättömiä; toteaa jälleen, että määränemmistöpäätösten yhteydessä on lainsäädännössä poikkeuksetta sovellettava yhteispäätösmenttelyä Euroopan parlamentin kanssa, sillä se on lainsäädäntömenettelyn ehdoton demokraattinen taie;

30. pahoittelee, että hallitustenvälisessä konferenssissa yhteispäätösmenttelyä ei laajennettu oikeusperustoihin, joiden mukainen lainsäädäntö hyväksyttiin jo ennen Nizzaa ja Nizzan jälkeen määränemmistöpäätöksillä; arvioi, että uudessa perustamissopimuksessa 251 artiklaan sisältyvää yhteispäätösmenttelyä ei riittävällä tavalla tunnusteta unionin päätöksenteon yleissäännöksi;

31. on huolissaan Nizzan sopimuksen tuomasta mutkikkoudesta moniin oikeusperustoihin, joihin aletaan soveltaa määränemmistöpäätöksiä, ja pyytää neuvostoa kehittämään ennen liittymisiä keinot joidenkin muutettujen artikloiden, erityisesti EY-sopimuksen IV osastossa, siirtämiseksi päätettäviksi määränemmistöpäätöksillä ja yhteispäätösmenttelyllä;

Tiiviimpi yhteistyö

32. suhtautuu myönteisesti tiiviimpää yhteistyötä koskeviin, sen omasta ja komission pyynnöstä tehtyihin muutoksiin, erityisesti kansalliseen etuun liittyvän veto-oikeuden poistamiseen, ja on tyytyväinen, että tiiviimpi yhteistyö määriteltiin viimeiseksi keinoksi Euroopan integraation edistämiseksi ja yhteisön toimivallan ulottamisessa tiiviimmän yhteistyön kattamiin aloihin;

33. katsoo, että sille varattu rooli tiiviimmän yhteistyön valtuuttamisessa on riittämätön ja epademokraattinen, erityisesti tärkeissä ensimmäisen pilarin asioissa, joissa päätöksenteko edellyttää edelleen yksimielisyyttä neuvostossa;

34. pahoittelee, että toisen pilarin asioissa tyyppillistä hallitustenvälistä menttelyä sovelletaan myös tiiviimpään yhteistyöhön ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja että tämän vuoksi yhden valtion esittämä veto on edelleen mahdollinen, ja että Euroopan parlamentin rooli rajoittuu pelkästään tiedonsaantioikeuteen ja komission rooli vain lausunnon antamiseen;

35. pahoittelee, että yhteiset strategiat ja puolustuspolitiikka on jätetty tiiviimmän yhteistyön soveltamisalueen ulkopuolelle;

Torstai 31. toukokuuta 2001

Julistus Euroopan tulevaisuudesta

36. suhtautuu myönteisesti Euroopan tulevaisuutta koskevaan julistukseen N:o 23, sillä siinä esitetään uudenlainen perussopimusten uudistamisprosessi, joka perustuu tehokkaaseen ja kaikille avoimeen valmisteluun, jota edeltää laaja ja perusteellinen julkinen keskustelu;
37. katsoo, että keskustelua pitäisi käydä sekä Euroopan että jäsenvaltioiden tasolla; arvioi, että keskustelujen järjestäminen ja tulokset – erityisesti jäsenvaltioissa – ovat kansallisten hallitusten ja parlamenttien vastuulla; neuvoo perustamaan sekä jäsenvaltioissa että ehdokasvaltioissa komitean, joka koostuu hallitusten ja parlamenttien sekä Euroopan parlamentin jäsenistä ja jonka tehtävänä on ohjata ja rohkaista julkista keskustelua;
38. on sitä mieltä, että tämän keskustelun pitää olla avoin koko yhteiskunnalle ja sen yhteydessä pitää toteuttaa tiedotuskampanja, jolla eurooppalaisille selitetään mistä asioista on kyse ja heitä rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti keskusteluun; toivoo, että tämä keskustelu johtaa konkreettisiin tuloksiin, että kaikki ehdotukset otetaan huomioon perustamissopimusten uudistusten valmistelussa ja että keskustelua jatketaan hallitustenvälisen konferenssin päättymiseen asti, mikä tarkoittaa, että varainhoitovuosina 2002 ja 2003 pitää varata riittävästi budjettivaroja;
39. on sitä mieltä, että seuraavan perussopimu uudistuksen lopputulos riippuu ennen kaikkea sen valmistelusta; suosittelee sen vuoksi, että perusoikeuskirjan valmistelukunnan mallin ja sille myönnettyjen valtuuksien mukaisesti perustetaan kansallisten parlamenttien, Euroopan parlamentin, komission ja hallitusten jäsenistä koostuva valmistelukunta, jonka on määrä aloittaa työnsä vuoden 2002 alussa tehtävänänsä esittää hallitustenväliselle konferenssille laajan julkisen keskustelun tuloksiin perustuva perustuslakia koskeva ehdotus hallitustenvälisen konferenssin työn pohjaksi;
40. on sitä mieltä, että ehdokasvaltioiden pitää osallistua ”valmistelukuntaan” tarkkailijoina liittymissopimuksen allekirjoittamiseen saakka, ja sen jälkeen täysivaltaisina jäseninä;
41. ottaa huomioon, että neljä julistuksessa N:o 23 erikseen esitettyä aihealuetta eivät sulje pois muita, ja katsoo, että keskustelua Euroopan unionin tulevaisuudesta ei voida rajoittaa; on päättänyt näin ollen esittää konkreettisia ehdotuksia Laekenin Eurooppa-neuvostolle; ottaa huomioon valiokuntien tähän päätöslauselmaan antamissa ja perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnan mietinnön (A5-0168/2001) liitteenä olevissa lausunnoissa esiintuodut asiat;
42. suhtautuu myönteisesti hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumiseen vuoden 2003 toisella puoliskolla, jotta uusi perustamissopimus voitaisiin hyväksyä saman vuoden joulukuussa, jotta vuoden 2004 Euroopan parlamentin vaalit voivat viedä demokraattisesti Euroopan yhdentymistä eteenpäin ja jotta parlamentti ja komissio voivat osallistua prosessiin mahdollisimman hyvin edellytyksin;
43. arvioi, että unionin toimivuus riippuu tulevaisuudessa seuraavan uudistuksen tuloksista, jotka parlamentti ottaa huomioon antaessaan puoltavan lausuntonsa liittymissopimuksista;
44. pyytää, että ottaessaan kantaa Nizzan sopimukseen jäsenvaltioiden parlamentit ilmaisivat tukensa valmistelukunnan koollekutsumiselle;
45. katsoo, että Nizzan sopimus tullaan näkemään Laekenin Eurooppa-neuvoston tulosten valossa ja että siellä olisi kenties mahdollista korjata sopimuksen puutteita; aikoo ottaa huomioon Laekenin Eurooppa-neuvoston tulokset antaessaan lausuntonsa seuraavan hallitusten välisen konferenssin koollekutsumisesta;

*

* *

46. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle sekä jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.